

Stf justitieombudsmannen
Hans Ragnemalm

Anmälan mot Länsrätten i Mariestad angående handläggningen av mål om överprövning enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling – LOU

Anmälan

I en skrivelse den 8 oktober 2007 anmälde Essunga kommun, för egen del och som uppgiven företrädare för flera andra kommuner, Länsrätten i Mariestad och klagade på handläggningen av två mål om överprövning enligt LOU. I anmälan framfördes i huvudsak följande.

Kommunerna hade i två olika konstellationer samverkat i upphandlingar av livsmedel. Vissa leverantörer ansökte hos länsrätten om överprövning enligt LOU av upphandlingarna och länsrätten meddelade interimistiska beslut om att upphandlingarna tills vidare inte fick avslutas. I båda målen avslutades skriftväxlingen i april månad 2007. Vid tiden för anmälan till JO hade länsrätten ännu inte meddelat dom i det ena målet. I det andra målet meddelade länsrätten dom den 5 oktober. Mål om överprövning enligt LOU ska handläggas skyndsamt. Så kunde inte sägas ha skett i dessa fall.

Utredning

Efter remiss yttrade Länsrätten i Mariestad, lagmannen AA, bl.a. följande (bilagorna utelämnade här).

Anmälan avser två mål enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU), mål 438-07 och 517-07. Målen ingick i en s.k. serie med ytterligare två ärenden, vilka ursprungligen kom in till Länsrätten i Vänersborg men som överlämnats till Länsrätten i Mariestad och tilldelats mål nr 525-07. Samtliga mål lottades in på lagmannens rotel på länsrätten.

1. Länsrättens utredning

1.1 Mål 438-07 (ansökan om överprövning av Falköping, Götene, Skara och Vara kommuners upphandling av livsmedel till kommunernas kök inom skola, förskola, äldreomsorg m.m.)
Länsrättens handläggning av målet var inte avslutad då nu aktuell anmälan gjordes. Genom dom den 23 oktober 2007 biföll länsrätten sökandens framställan och förordnade att upphandlingen skulle göras om samt att ett interimistiskt beslut skulle gälla till dess att lagakraftätagande dom i målet föreligger. Målet har överklagats till Kammarrätten i Jönköping som genom beslut i protokoll den 30 november 2007 meddelat prövningstillstånd. Länsrättens beslut den 23 februari 2007 att upp-

handlingen tills vidare inte får avslutas är således alltjämt gällande. Akten i målet är inte tillgänglig. Utredningen grundas därför i huvudsak på vad som framgår av dagboksbladet samt länsrättens dom, se bilaga 1 och 2.

Samma dag som ansökan om överprövning kom in meddelades interimistiskt beslut. Utifrån dagboksbladet kan vidare konstateras att anmälares uppgifter om när Falköpings kommun för egen och övriga kommuners räkning lämnade in sina yttranden inte är korrekta. Yttranden kom in först den 7 mars 2007 respektive 10 april 2007. Vad som är väsentligt är att målet var "klart för att avgöra" den 10 april 2007.

Vad som bör noteras är bl.a. att tiden för att lämna anbud gick ut den 24 oktober 2006, anbudsöppningen ägde rum den 26 oktober 2006, tilldelningsbesked lämnades den 13 februari 2007 och anbud var bindande t.o.m. den 31 mars 2007 (se länsrättens dom s. 11).

1.2 Mål 517-07 (ansökan om överprövning av Essunga, Tibro, Herrljunga och Vårgårda kommuners upphandling av livsmedel till kommunernas kök inom skola, förskola, äldreomsorg m.m.)

Länsrättens handläggning var avslutad då nu aktuell anmälan gjordes. Länsrätten meddelade dom den 5 oktober 2007. Genom domen biföll länsrätten sökandens framställan och förordnade att upphandlingen skulle göras om samt att ett, den 2 mars 2007 fattat, interimistiskt beslut alltjämt skulle gälla till dess att lagakraft-ägande dom i målet förelåg. Domen har vunnit laga kraft. Akten i målet är därmed tillgänglig för länsrätten.

Samma dag som ansökan om överprövning kom in meddelades interimistiskt beslut. Av dagboksbladet kan utläsas att målet var klart för att avgöra den 17 april 2007. Vad som bör noteras är bl.a. att tiden för att lämna anbud gick ut den 5 oktober 2006, anbudsöppningen ägde rum den 26 oktober 2006, utvärdering gjordes i programmet BASERA den 5 februari 2007, tilldelningsbesked lämnades den 12 februari 2007 och anbud var bindande t.o.m. 1 juni 2007.

2. Länsrättens yttrande över vad som framförts i anmälan

När det gäller hur dessa mål bör handläggas ansluter jag mig till vad denna länsrätt i tidigare yttrande (JO:s dnr 2909-2006) uppgett med följande tillägg i förtydligande syfte. Enligt domstolens arbetsordning behandlas mål där fråga är om inhibition eller annan interimistisk åtgärd som förtursmål. När fråga är om interimistisk åtgärd behandlas denna således med förtur, vilket skett i förevarande fall eftersom beslut i frågan meddelats samma dag som denna väckts hos rätten. Upphandlingsmål är därefter inte "förtursklassade" i sig utan handläggningen av dessa mål måste prioriteras efter omständigheterna i varje enskilt fall samt i förhållande till andra mål som länsrätten har att handlägga.

JO har i sitt beslut den 19 januari 2007, dnr 2909-2006, bl.a. uttalat följande.

"Länsrätten borde sedan kommunikeringen avslutats ha gett målet en hög prioritet. Det dröjde emellertid mer än fem månader innan domstolen meddelade dom i målet. Jag [JO] anser, även med beaktande av vad länsrätten framfört i yttrandet, att målet borde ha avgjorts tidigare."

Länsrätten har tagit till sig detta och bl.a. genomfört följande åtgärder för att korta handläggningstiden. Alla mål enligt LOU lottas in på rotel 1. En ansvarig handläggare tilldelas målet. Handläggaren ansvarar för att ett förslag till dom upprättas och att detta överlämnas till en domare för avgörande. Under 2007 har det hittills avgjorts 26 upphandlingsmål vid länsrätten, varav 22 avgjorts på kortare tid än sex månader och fyra på kortare tid än 12 månader. De två mål som är aktuella nu tillhör de mål som haft längst handläggningstid. För båda målen har det dröjt mer än fem månader innan domstolen meddelat dom, jfr bilaga 3 (åldersfördelningen över antal avgjorda mål enligt LOU per sex månaders intervall samt äldre mål än 36 månader för 2007).

Länsrätten beklagar den långsamma handläggningen sedan kommunikeringen avslutats men vill framhålla att det varit länsrättens ambition att handlägga målen

med hög prioritet, jfr bilaga 4 (kopia av dagboksblad i mål 957-07). Arbetsinsatsen för att avgöra, men framförallt upprätta domsförslag har varit tidsödande. De nu aktuella målen har varit att jämföra med två komplicerade tvistemål och tidsåtgången för att handlägga målen överstiger i vart fall 200 timmar. Att för ansvarig handläggare avsätta denna tid har inte varit lätt då en synnerligen erfaren föredragande under innevarande år gått i pension. I detta sammanhang kan det vara på sin plats att notera den tidsutdräkt som kommunerna synes ha funnit nödvändig för att med datastöd utvärdera de anbud som kommit in.

Även om länsrätten måhända bort meddela dom tidigare kan konstateras att de ledtider som gällt för upphandlingarna har varit otillräckliga och inte kunnat hållas.

För att korta ner handläggningstiden avseende upphandlingsmålen så kommer länsrätten att bli mer restriktiv med att bevilja anstånd samt i högre grad än tidigare överväga att sätta ut målen till muntlig förhandling.

Målen har sammanfattningsvis getts en för låg prioritet då tiden från det att skriftväxlingen avslutats till det att dom meddelats varit för lång.

Essunga kommun kommenterade, för egen del och som uppgiven företrädare för övriga anmälade kommuner, remissvaret.

Bedömning

Av utredningen framgår att det, sedan kommunikeringen i målen avslutats, dröjde drygt sex månader (mål nr 438-07) respektive drygt fem månader (mål nr 517-07) innan länsrätten meddelade dom. Handläggningstiden i målen uppgick till cirka åtta respektive sju månader.

Som berörts i länsrättens yttrande har JO Nils-Olof Berggren i ett beslut den 19 januari 2007 (JO:s dnr 2909-2006) kritiserat länsrätten för handläggningstiden i ett mål om överprövning enligt LOU. Jag kan i detta ärende konstatera att länsrättens handläggning av sådana mål på nytt har dragit ut på tiden alltför länge. Av remissyttrandet framgår att länsrätten är medveten om detta.

Med den kritik som har uttalats avslutas ärendet.